

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานประเทศไทย

1. ที่ตั้ง อาณาเขต และพรมแดน

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Continental Southeast Asia) เทียบบริเวณเส้นศูนย์สูตร โดยเป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรอินโดจีน (ภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 แผนที่ประเทศไทย

ประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 514,000 ตารางกิโลเมตร มีขนาดใหญ่ เป็นอันดับ 3 ในกลุ่มประเทศสมาชิกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากประเทศอินโดนีเซียและสหภาพพม่า พรมแดนที่เป็นอาณาเขตรอบประเทศไทย ยาวทั้งหมดประมาณ 8,031 กิโลเมตร เป็นพรมแดนทางบก 5,326 กิโลเมตร พรมแดนชายฝั่งทะเล 2,705 กิโลเมตร โดยเป็นความยาวของทะเลฝั่งอ่าวไทย 1,840 กิโลเมตร และความยาวทางฝั่งทะเลอันดามัน 865 กิโลเมตร

ด้านทิศเหนือ จุดเหนือสุดอยู่ที่เขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ติดต่อกับพรมแดนของสหภาพพม่า และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ด้านทิศใต้ จุดใต้สุดอยู่ในเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ติดต่อกับพรมแดนประเทศมาเลเซียและอ่าวไทย

ด้านทิศตะวันออก จุดตะวันออกสุดอยู่ในเขตอำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ติดต่อกับพรมแดนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกัมพูชาประชาธิปไตย

ด้านทิศตะวันตก จุดตะวันตกสุดอยู่ในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ติดต่อกับพรมแดนสหภาพพม่า ทะเลอันดามัน และช่องแคบมะละกา

ประเทศไทยทั้งประเทศใช้เวลาเดียวกันและนับเวลาก่อนเวลากลางที่กรีนิชประมาณ 7 ชั่วโมง

2. ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของไทย

2.1 ภูมิประเทศ

จำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ

2.1.1 ที่ราบ ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางของประเทศ ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและสาขา คือ แม่น้ำปิง วัง ยม น่าน นอกจากนี้ยังมี ที่ราบลุ่มน้ำแม่กลอง แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำป่าสัก

2.1.2 ที่สูง ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ที่สูงโคราชซึ่งบนที่สูงนี้มีที่ราบลุ่มน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำมูล แม่น้ำชี

2.1.3 ภูเขา ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทิวเขาที่สำคัญ ได้แก่ ทิวเขาแดนลาว ทิวเขาพระบาง ถนนธงชัย เพชรบูรณ์ และตะนาวศรี

2.2 ภูมิอากาศของประเทศ

มี 3 ชนิด คือ

2.2.1 ภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนตลอดปี ได้แก่ บริเวณทางฝั่งตะวันออกของภาคใต้ ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบป่าดงดิบมีฝนตกชุกตลอดปี มีป่าไม้ขึ้นหนาที่บ

2.2.2 ภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อนเกือบตลอดปี ได้แก่ บริเวณชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ และภาคตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม ปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยตลอดปีสูงมาก

2.2.3 ภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูหรือภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือทุ่งหญ้าสวันนา ปริมาณน้ำฝนจะมากในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แห้งแล้งในฤดูหนาวคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลมประจำที่พัดผ่าน ได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์

โดยสรุป ประเทศไทยมีภูมิประเทศและภูมิอากาศที่สงบ ร่มเย็น มีปัญหาไม่มากในเรื่องภัยพิบัติตามธรรมชาติที่รุนแรง เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหวหรือความหนาวเย็น

3. ประชากร ภาษา และศาสนา

ประเทศไทยมีประชากร 63,525,062 คน ใน พ.ศ. 2552

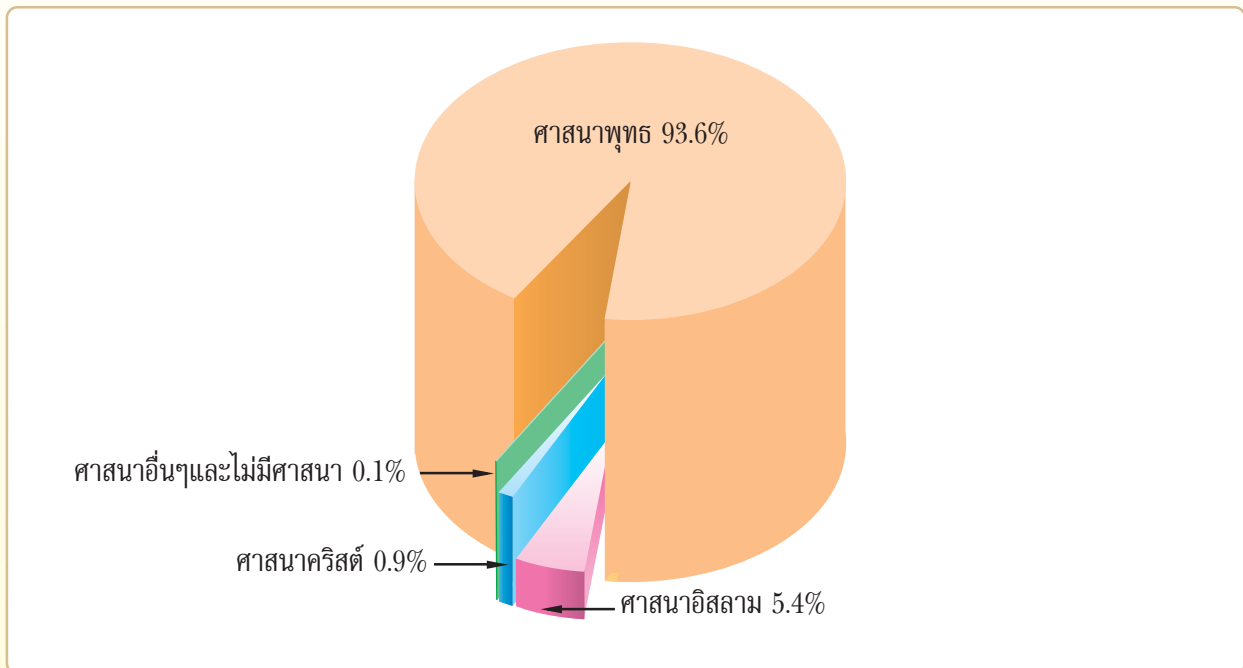

ประชากรในประเทศไทย เกือบทั้งหมดร้อยละ 98.1 เป็นผู้มีสัญชาติไทย ที่เหลือเป็นผู้มีสัญชาติอื่นๆ เช่น จีน พม่าและลาว

การติดต่อสื่อสาร ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูด และภาษาเขียน แต่ขณะเดียวกันแนวโน้มการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ก็เริ่มมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในทางธุรกิจ

ประชากรในประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 93.6) รองลงมาเป็นศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 5.4) ศาสนาคริสต์(ร้อยละ 0.9) และอื่นๆ (ภาพที่ 2.2)

ภาพที่ 2.2 การนับถือศาสนาของคนไทย พ.ศ. 2551

ที่มา: การสำรวจสภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ.2551, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552

หมายเหตุ: เป็นการสำรวจประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามศาสนา

4. เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยในอดีตนั้นขึ้นอยู่กับภาคเกษตรเป็นหลัก เป็นการเกษตรแบบพึ่งตนเอง ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการขายและส่งออก ด้านอุตสาหกรรมเป็นการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน ต่อมาเมื่อประเทศไทยได้มีการทำสนธิสัญญาเบาริ่งกับประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. 2399 และประเทศตะวันตกอื่นๆ อีกหลายประเทศ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้การค้าเงินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตทั้งในเขตเมืองและชนบทเปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตในลักษณะเกษตรเพื่อส่งออกและอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า และพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกในที่สุด ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่ยุคของการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีการวางแผนเศรษฐกิจเป็นระบบ โดยได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2509) จนถึงปัจจุบันเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) กล่าวโดยรวมแล้ว ไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรี และเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538

ผลจากการพัฒนาทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 7.8 ต่อปี ในช่วงกว่า 3 ทศวรรษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2539 โดยมีช่วงวิกฤตเศรษฐกิจครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2529 อันเกิดจากน้ำมันราคาแพงและไทยต้องเข้ารับการช่วยเหลือจาก IMF เป็นครั้งแรก ต่อมาเศรษฐกิจเติบโตเร็วขึ้นถึงร้อยละ 8.3 ต่อปี โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2534 - พ.ศ. 2538

จนกระทั่งประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ใน พ.ศ. 2539 - พ.ศ. 2540 ได้เกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นครั้งที่ 2 ทำให้เศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง และประเทศไทยต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดยให้วงเงินกู้แก่ประเทศไทย 17,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ พร้อมกับเงื่อนไขในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมมากมาย นับตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา พบว่า เศรษฐกิจไทยติดลบร้อยละ 1.7 ใน พ.ศ. 2540 และติดลบเพิ่มถึงร้อยละ 10.8 ใน พ.ศ. 2541 แต่ใน พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2543 เศรษฐกิจไทยเริ่มมีการฟื้นตัว ทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 4 และเริ่มชะลอตัวลงใน พ.ศ. 2544 แต่กลับเริ่มขยายตัวสูงกว่าร้อยละ 5 ใน พ.ศ. 2545 จนสามารถชำระเงินกู้คืน IMF ทั้งหมดได้ตั้งแต่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 **ก่อนเวลาที่กำหนดไว้ถึง 2 ปี** และเศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวอีกครั้งในช่วง พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน วิกฤตเศรษฐกิจ ครั้งที่ 3 เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2552 เศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรงจนติดลบร้อยละ 2.2 ใน พ.ศ. 2552 (ภาพที่ 4.2) อันเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจทั่วโลก การระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) 2009 ที่กระทบการท่องเที่ยวและการใช้จ่าย ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นและการเมืองภายในประเทศยังไม่ราบรื่น

แนวโน้มเศรษฐกิจในปี 2553

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทยในปี 2553 จะฟื้นตัวเป็นร้อยละ 7.0 อันเป็นผลจากเศรษฐกิจโลกฟื้นตัว การกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐอย่างต่อเนื่องและการปรับตัวดีขึ้นของความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.0 - 3.5 ขณะที่ดุลบัญชีเดินสะพัดมีแนวโน้มเกินดุล 15.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หรือคิดเป็นเกินดุลร้อยละ 4.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

5. ระบบการปกครองของไทย

ประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสูงสุด และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 ของประเทศ รัฐธรรมนูญไทยได้แบ่งอำนาจอธิปไตยของประเทศ ออกเป็น 3 ส่วนและเป็นอิสระต่อกัน คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ นอกจากนี้ ยังมีองค์กรอิสระต่าง ๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งคอยตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจทั้งสามอีก 7 แห่ง (ภาพที่ 2.3)

5.1 การบริหารราชการส่วนกลาง

5.1.1 พระมหากษัตริย์ เป็นองค์พระประมุขของประเทศ ทรงใช้อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภา, อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการทางศาล

5.1.2 คณะรัฐมนตรี เป็นรัฐบาล มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารประเทศ

5.1.3 การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 จัดแบ่งเป็นกระทรวงและส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกระทรวง จำนวน 20 แห่ง คือ

(1) สำนักนายกรัฐมนตรี	(2) กระทรวงกลาโหม
(3) กระทรวงการคลัง	(4) กระทรวงการต่างประเทศ
(5) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	(6) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(7) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	(8) กระทรวงคมนาคม
(9) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(10) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
(11) กระทรวงพลังงาน	(12) กระทรวงพาณิชย์

(13) กระทรวงมหาดไทย	(14) กระทรวงยุติธรรม
(15) กระทรวงแรงงาน	(16) กระทรวงวัฒนธรรม
(17) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	(18) กระทรวงศึกษาธิการ
(19) กระทรวงสาธารณสุข	(20) กระทรวงอุตสาหกรรม

ภายใต้กระทรวง จะมีส่วนราชการ รวมทั้งสิ้น 154 กรม ซึ่งประกอบด้วย กรม 144 กรม หน่วยงานที่มีสถานะไม่เป็นกรมแต่ผู้บังคับบัญชาเป็นอธิบดีอีก 2 แห่ง และส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง 8 แห่ง ได้แก่ สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากนี้ ยังมีรัฐวิสาหกิจ 58 แห่งและองค์การมหาชน ที่จัดตั้งตาม พ.ร.บ. องค์การมหาชน พ.ศ. 2542 จำนวน 29 แห่ง และจัดตั้งตาม พ.ร.บ. เฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ) จำนวน 15 แห่ง ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐมนตรีเจ้ากระทรวง (ภาพที่ 2.3)

5.2 การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

ราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง ราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ซึ่งได้แบ่งแยกออกไปดำเนินการตามเขตการปกครองของประเทศ ภายใต้การดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยมีเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนกลาง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งออกไปประจำตามเขตการปกครองส่วนภูมิภาค เพื่อบริหารราชการภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลางที่ได้แบ่งอำนาจให้จังหวัดไปดำเนินการแทนเฉพาะบางเรื่อง บางประการเท่านั้น ราชการส่วนกลางมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลง แก้ไขคำสั่งของส่วนภูมิภาคได้ **ผู้มีอำนาจสั่งการขั้นสุดท้ายก็คือ ปลัดกระทรวงและรัฐมนตรี**

การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น จังหวัด รวม 75 จังหวัด และอำเภอ รวม 878 อำเภอ

5.3 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเองโดยอิสระ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยต้องมีลักษณะอย่างน้อย 4 ประการ คือ

5.3.1 เป็นนิติบุคคล

5.3.2 ผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งหมดหรือบางส่วน

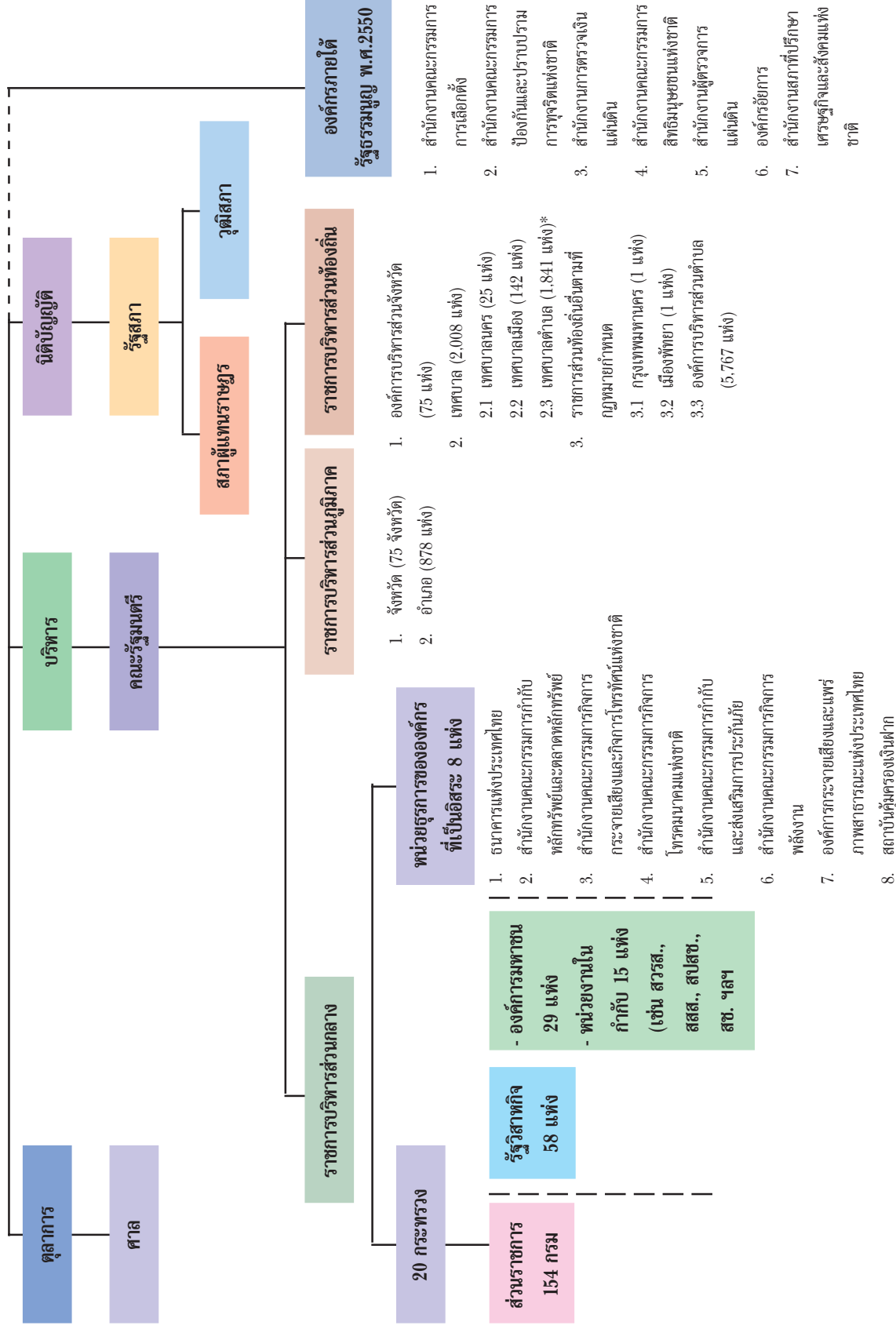
5.3.3 มีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเอง

5.3.4 มีอิสระในการบริหารงาน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของไทย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ **องค์การบริหารส่วนจังหวัด** (75 แห่ง) **เทศบาล** (2,008 แห่ง) **การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ** คือ กรุงเทพมหานคร (1 แห่ง) เมืองพัทยา (1 แห่ง) และ**องค์การบริหารส่วนตำบล** (5,767 แห่ง)

ภาพที่ 2.3 ระบบการปกครองไทยในปัจจุบัน

หมายเหตุ: *เปลี่ยนแปลงจากสถาบันบาลเป็นเทศบาลตำบลทั้งหมดใน พ.ศ. 2542